

ספריי — אוצר החסידים — ליובאוויטש

קובץ
ששצת האור

שנר
שישי

הוכפ
שביעי

מאמר

פדה בשלום - תרסיג

מאת

כ"ק אדמו"ר

אור עולם נזר ישראל ותפארתו כקש"ת

מוהר"ר שלום דובער

זצוקללה"ה נבג"ם זי"ע מליובאוויטש

יוצא לאור על ידי מערכת

"אוצר החסידים"

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות ששים ושלוש לבריאה

מאה שנה להולדת כ"ק אדמו"ר מלך המשיח

תשורה

מהתוועדות חסידים המרכזית

לרגל יום הבהיר ה' טבת

בית הכנסת ובית המדרש

ליובאוויטש שבליובאוויטש - 770

פתח דבר

לקראת יום הבהיר, ה' טבת, היום בו "דידן נצח"¹, באופן גלוי לעיני כל העמים² בנוגע לספרי וכתבי רבותינו נשיאנו שבספריית ליובאוויטש.

הננו מוציאים לאור³ את המאמר ד"ה "פדה בשלום - תרס"ג"⁴ אשר לכ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע.

המאמר נאמר בש"פ וישב לפני מאה שנה, ונרשם על-ידי כ"ק אדמו"ר (מהוריי"צ) נ"ע, ונדפס כעת לראשונה מגוף כתי"ק⁵.

לתועלת הלומדים נחלק המאמר לסעיפים על-ידי המו"ל.

לחביבותא דמילתא נדפס בראש הקונטרס צילום מעמוד הראשון של המאמר בגוף כתי"ק כ"ק אדמו"ר (מהוריי"צ) נ"ע.

מערכת "אוצר החסידים"

עש"ק פ' מקץ, זאת חנוכה, ה'תשס"ג.
ברוקלין, נ.י.
מאה שנה להולדת כ"ק אדמו"ר מה"מ

(1) ראה ספר השיחות תשמ"ח ח"א ע' 183 ואילך. וש"נ.

(2) להעיר מלקו"ש חכ"ה ע' 186 ואילך - בנוגע לחג הגאולה י"ט כסלו.

(3) ראה ספר השיחות תשמ"ז ח"א ע' 266. ספר השיחות תשמ"ח שם.

(4) לתוכן המאמר ראה ד"ה זה תרל"ב (סה"מ תרל"ב ח"א ע' יב ואילך. ע' טו ואילך). תרע"ז (סה"מ עזר"ת ע' צו ואילך). ד"ה זה (די"ב תמוז) וד"ה וידבר גו' ראשי המטות תשט"ו (סה"מ תשט"ו ע' 317 ואילך). ד"ה זה תשכ"א (סה"מ תשכ"א ע' 219 ואילך). תשכ"ה.

(5) הנחה אחרת (מרשימת השומעים) ממאמר זה, נדפס בספר המאמרים תרס"ג (ברוקלין, תשנ"ד) ע' קלב ואילך.

הכל הוא ע"י התורה דוקא דעכשיו, ואז יהי' הגילוי מזה באמרו ונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר כי פי הוי' דיבר, וכת"י כי עין בעין יראו כו' והכל ע"י העבודה דעכשיו. ועפ"י יובן מ"ש פדה בשלום נפשי, דהנה כת"י קרובה ישועתי לבוא ודרשו ישועתם לא נאמר אלא ישועתי, שגלו לבבל שכינה עמהם גלו לאדום שכינה עמהם כו', ולכן ישועתם של ישראל הוא ישועתו של הקב"ה ממש, ולכן נאמר פדה בשלום נפשי, וע"י ג' דברים אלו הנה הפדי' הוא בשלום, דיש בירור בדרך מלחמה אבל ע"י הג' דברים אלו הפדי' הוא בשלום, שע"י ג' דברים הרי הוא פועל המשכה עצמית א"ס ב"ה ממילא נעשה הביטול, והבירור והפסולת נדחה וכמ"ש כהמס דונג מפני אש כו'. וזהו שאמר כל העוסק בתורה ובגמ"ח ומתפלל עם הציבור מעלה אני עליו כאלו פדאני ואת בני מבין האומות, דע"י ג' דברים אלו פועלים המשכת וגילוי בחי' עצמות א"ס למטה, וממילא מתבטלים ומתבררים והפסולת נדחה כו'. וזהו פדה בשלום כו' שהבירור הוא בדרך שלום ע"י גילוי בחי' עצמות אוא"ס ב"ה למטה כו'.

בס"ד, ש"פ וישב, ט"ג. הנחה. המ"מ צט"ה.

פדה בשלום נפשי מקרב לי כי ברבים היו עמדי, ודרשו ז"ל אמר הקב"ה כל מי שעוסק בתורה ובגמ"ח ומתפלל עם הציבור מעלה אני עליו כאלו פדה אותי ואת בני מבין האומות, ופי' רש"י דג' דברים אלו מרומזים בפסוק זה, דשלוש הוא תו' כמ"ש וכל נתיבותי שלום, וכן הגמ"ח נק' שלום שמרבה שלום בין אדם לחבירו, והיא פועלת הקישור זע"ו, ותפלה בציבור מרומז באומרו כי ברבים היו עמדי כו'. והנה ג' דברים אלו בכללותם הם הג' עמודים שעליהם העולם עומד, והם תורה ועבודה וגמ"ח, וכל מי שעוסק בתורה ה"ה מוסיף כח וחיות בעולם ע"י עמוד התורה, והעוסק בגמ"ח מחזק את עמוד דגמ"ח, ומי שמתפלל עם הציבור הוא המוסיף כח בעמוד העבודה, והעבודה היא תפלה, דבכלל קאי על עבודת הקרבנו', ועכשיו תפלה במקום תמידין תקנו. ומ"ש ומתפלל עם הציבור דוקא, משמע שעיקר הכוונה הוא ההשתתפות עם הציבור שנק' בשם עבודה ולא שעצם התפלה נקראת עבודה, אמנם בחדא"ג מבאר זה דמ"ש ומתפלל עם הציבור דוקא, להיות שהתפלה היא במקום תמידין דוקא, והם היו נקראים משל ציבור, ולכן גם בהתפלה שהיא דוגמת הקרבנו' עיקרה הוא כשמתפלל עם הציבור כו'. וצ"ל מהו שייכות ג' דברי' אלו שמי שמקיים ג"ד אלו או אומר הקב"ה מעלה אני עליו כאלו פדה אותי ואת בני כו'. ועוצ"ל דהנה אי' בילקוט ע"פ והחוט המשולש לא במהרה ינתק זה יעקב להיותו שלישי לאבות, דמשנולד יצחק כתי' טובים השנים מן האחד, אבל בלידת יעקב נא' והחוט כו', וצ"ל מהו מעלת יעקב שהוא חוט המשולש, דמעלת יצחק הוא רק דטובים השנים מן הא', ויתרון המעלה דיעקב הוא מ"ש וחוט המשולש שהוא שלישי לאבות כו'.

והענין הוא דהנה אי' האבות הן הן המרכבה שהוא מדר' מרכבתא עילאה, דידוע שיש ב' מדר' מרכבתא עילאה ומרכבתא תתאה, מרכבתא תתאה הוא מרכבה דחיות הקודש שהוא פני שור פני אר' כו', שהחיות נושאים את הכסא והאדם שעל הכסא, ובד"כ הוא העל' דו"א ומל', דכסא הוא בחי' מל' ואדם שעל הכסא הוא בחי' ז"א היושב על הכסא שהוא מה שלמעלה מבחי' מל'. ומרכבתא עילאה הוא בחי' חיוון עילאין שיש באצ"י, וכמ"ש ועל ראשי החיות רקיע כעין קרח הנורא, והוא מה שממעל הרקיע חיון עילאין בחי' חג"ת דאצ"י, ונק' בחי' מרכבתא עילאה שמעלה ומנשא בחי' או"א להגביה למעלה. וזהו אומרו והאבות הן המרכבה, דהאבות מושרשים בחג"ת דאצ"י, וגם כמו שהיתה נשמתם מלובש' בגופם האיר בנפשם שרש נשמתם כמו שהיא למעלה ממש, שבאברהם האיר מדת החסד דאצ"י, וגם כמו שהי' מלובש בגוף גשמי האיר בו מאור הנפש ממש, וכמ"ש בפרד"ס בשי' ס' בהביר ע"פ וישמור משמרתי אמרה מדה"ח לפני הקב"ה כל ימי היות אברהם בארץ לא הוצרכתי לעשות מלאכתי שהרי אברהם עומד ומשמש במקומי, והרי שהי' מחליף מקום מדה"ח ממש, וכמו שאר האבות במדר' שלהם האיר מאור הנפש ממש שהיו בבחי' מרכבתא

שלהם, ונת"ל דתוקף הרצוא הוא מצד הכלים, שעיקר הכלים הוא המדות ומצד המדות הוא בחי' התוקף והחוזק שברצוא וכנ"ל, ועי"ז הוא שמעלים או"א, לפי ששרש המדות הוא למעלה משרש או"א, דאו"א במזל אתכלילו, והוא מה ששרש השכל הוא מבחי' משכיל מקור השכל, אבל ז"א בעתיקא אחיד ותליא, ולכן בשרשם בחי' חג"ת דאצ"י להעלות* בחי' או"א שיהי' אנת הוא חכים, דבחי' אנת הוא א"ס ממש יתלבש בבחי' חכ', והוא על' גדולה, דהרי כללית אצ"י הוא רק הארה. וזהו האבות הן המרכבה דאבות הוא בחי' חג"ת, וכמאמר אין קוראין אבות אלא שלשה שהם ג' בחי' חג"ת. ועפי"ז יובן אומרו דמשנולד יצחק נאמר טובים השני' מן הא' וקאי על בחי' ההתכללות דשנים חו"ג, אמנם התכללות זאת הוא מדר' ההתכללות שכל א' מהמדות והספירות הוא רק שנותן מקום לזולתו כו', והעיקר הוא יעקב שעליו נאמר וחוט המשולש, שיעקב הוא בחי' תפארת קו האמצעי שעולה עד הכתר שהוא פנימיות הכתר בחי' עצמות או"א ס"ב"ה, ועי"ז הוא שנעשה ביטול המדות והתכללותם ממש, ולכן נק' יעקב בחיר שבאבות, דזהו ההפרש בין ההתכללות דחו"ג בעצמן להתכללות שנעשה בחו"ג ע"י התפארת, שתפארת עולה עד הכתר ופנימיות הכתר דוקא והוא כלי לעצמות או"א ס"ב"ה, וזהו שעל זמן לידת יעקב נאמר והחוט המשולש כו' שהוא מדר' תפארת שפועל הביטול והתכללות בחו"ג להיות לאחדים ממש, דוגמת שנת"ל במדר' הב' דהמתקה.

והנה כ"ז הי' קודם מ"ת, אבל אח"כ הנה ניתנה התורה לנש"י, הרי בתורה נמצא ג"כ ג' קוין, דהנה התורה כוללת בתוכה המצות ג"כ שהרי* פי' וביאר המצות, מהם בבחי' העלאה דוקא, וכמו קרבנות תרומות ומעשרות וכמ"ש וצדקה תרומם גוי, ומהם במדר' ההמשכה כמו ציצית תפילין, שב' המדר' אלו שבמצות הם חו"ג, והתורה עצמה הוא כמ"ש כי באור פניך נתת לנו תורת חיים שהוא קו האמצעי שעולה עד הכתר, דאורייתא הוא שנפקת מחכ', אבל שרשה העצמי בכתר שהוא למעלה מחכ'. אבל האומר אין לי אלא תורה אפילו תורה אין לו, ולכך צריך גם תפלה, ותפלה הוא רצוא וגמ"ח הוא שוב, ובעבודה הו"ע אהו"ר, ואח"כ כשלומד תורה באו"ר אז התורה היא בבחי' קו האמצעי וממשיך עצמות א"ס. ומ"ש ומתפלל עם הציבור הוא, דהנה התפלה בציבור מצ"ע הוא ממשיך מקו האמצעי, וכידוע מע' מ"ש דרשו ה' בהמצאו וכת' מי כהוי אלקינו בכל קראנו אילינו כאן ליחיד כאן לציבור, דמה שהיחיד ממשיך בעשיית שאז הוא זמן גילויים עצמים, הנה הציבור ממשיכים זה בכל השנה. והנה ע"י ג' דברים אלו ממשיכים הגילוי' גם למטה, דהנה מעשה אבות סימן לבנים, שהם המשיכו רק באצ"י למעלה, אבל כדי שיהי' ההמשכה גם למטה הוא ע"י התורה שניתנה למטה דוקא, עד שכל הגילויים שיתגלו אפילו לע"ל

להעלות: כ"ה בגוכתי"ק, ואוצ"ל: בכוחם להעלות.
שהרי: כ"ה בגוכתי"ק, ואוצ"ל: שהוא.

עילאה דאצי. אך צ"ל מהו"ע מרכבה דאצי, ואיך שייך מדרי' זו באצי, דכללות ענין המרכבה הוא שמעלה את הרוכב למקום שאינו יכול להגיע בעצמו, וכמו הסוס שמעלה את האדם למקום שהאדם מצ"ע אינו יכול להגיע לשם, וכמו להר גבוה ביותר, והגם שהסוס אינו בערך ודוגמת האדם כלל, ומ"מ נמצא בו מעלה זו והו"ע הכח שעל הריצה, שבהריצה יש בו מעלה יתירה על האדם, וע"י המעלה יתירה שיש בו יכול להעלות את האדם למקום שהוא מצ"ע לא יגיע לשם. ועד"מ הוה יובן למעלה במרכבה דחיה"ק שידוע שנתהוו מרפ"ח ניצוצי' שנפלו בשבה"כ ומהבירורי' נתהווה החיות, והנה מקום ירידת ונפילת הניצוצי' הוא בעולם הבריאה שמשם יפרד, ולהיותם בעולם הבריאה לכן נמצא בהם הרצוא והתשווקה לעלות, וענין הרצוא הוא מחמת פירוד וריחוק דמי שהוא עומד תמיד בבחי' דביקות אינו שייך בו בחי' רצוא, וכמו עד"מ הצמאון דמי שהוא צמא למים כמ"ש הוי כל צמא לכו למים הרי שיעקר הצמאון הוא כשמרוחק מן המים, אבל מי שעומד בתוך המים אינו שייך בו צמאון כלל. וכמו"כ בחיות הקדש ע"י שמעמדם בעולם הבריאה שהוא בחי' פירוד נמצא בהם ג"כ בחי' הרצוא, ובהיות שרשם בתהו לכן יש בהם תוקף הרצוא, ועי"ז הם פועלים ההעלאה בהכסא ובאדם שעל הכסא. אבל מ"מ באצי' לכאן אינו שייך זה כלל, דלהיות שאצי' הוא בחי' אלקות שגם הכלים דאצי' הם מיוחדים בא"ס ב"ה בתכלית הדביקות, וכמאמר איהו וחיהו חד, וא"כ אינו שייך שם מדרי' הרצוא כלל, וה"ה דוגמת הצמא שעומד בתוך* וצועק מים כו', ובפרט תוקף הרצוא שנמצא בהג"ת דאצי' למדרי' או"א עד שע"יז פועל עלי' או"א כו', ומה שייך כללי' ענין העלי' באצי' מאחר שכללותו הוא אלקות ודבוק במקורו העצמי כו'.

אך הענין הוא דהנה כתי' והחיות רצוא ושוב, ויש בזה כ' פי' הא' שקאי על חיות המרכבה שהם במדרי' רו"ש, והפי' הב' שקאי על אור וחיות האלקי שמחי' את העולמות ונבראי' וכמ"ש ואתה מחי' את כולם, והחיות שנמשך בהם הוא ברו"ש, וכמו החיות ואור הנפש שמתלבש בגוף האדם שהוא נמשך בדרך רו"ש, שזהו"ע ב' דפיקות שבלב, שמתחלה הוא המשכת החיות ופועל התפתחות הלב שנק' התפשטות החיות, ואח"כ הוא הכיוון וסגירת הלב שפועל הסתלקות החיות, ואח"כ חוזר ומתפשט, וכן הדופק שביד הוא ג"כ באופן כזה התפשטות והסתלקות. ובדוגמא כזו יובן למעלה באור וחיות האלקי שנמשך להחיות את ב"ע ע"י בחי' מל' דאצי' הוא בבחי' רו"ש, וכמ"ש והיא מתהלכת בין החיות אומרו והיא קאי על בחי' מל' שהיא ממשכת האור וחיות לחיה"ק, ואומרו מתהלכת קאי על ב' בחי' הילוך, הא' הוא הילוך האור והתפשטותו למטה, והב' הוא הרצוא שהוא העלי' וההסתלקות למעלה. וכמו"כ הוא באצי' ששם מדרי' או"כ יש שם ג"כ בחי' רו"ש, וכדאי' בס"י ודברו בהם ברו"ש ודברו הוא בחי' מל' דא"ק, וכן במדרי' שלמעלה יותר בחי' מל' דא"ס שמשם

בתוך: כ"ה בגוכתי"ק, ואוצ"ל: בתוך המים.

המנגדים ול"ז, וכאשר* לפני המלך הנה מחמת אימת המלך שנופל עליהם בהתגלות עצמותו מתבטל ההתנגדות שלהם לגמרי, ואין הפי' שהם חלוקים (היינו שכאן"א מהם זוכר שהם חלוקים) בעצם, רק עתה בעמדם לפני המלך מתכללים, שאז הוא רק פרט א' אימת המלך כו', רק שבשעה היא מתכללים באמת בתכלית היחוד וההתכללות ממש. ובדוגמא כזו יובן במדות דאצי' שההמשכה שנמשכת מבחי' כי לא אדם הוא פועל ההתכללות האמיתי במדות דאצי' כו', וזהו מה שחיות הקדש* פי' שהם מרכבה להעלות הכסא והאדם שעלי' למדרי' כי לא אדם הוא, היינו לפעול בחי' ההמשכה ע"י העלאה זו מבחי' כי לא אדם באדם כו'.

ובעבודה הו"ע התלבשות נה"א בנה"ב, שע"י התלבשות פועל העלי' בהנה"א שלא יהי' בסדר והדרגה, דהנה עבודת נה"א הוא בסדר והדרגה, שכל עבודתו הוא עפ"י השכל דוקא שהוא עבודת המוחין להתבונן באלקות ולהוליד מדות, שלידת והתגלות המדות הוא לפ"ע ההשגה וההתבוננות כו', שכ"ז הוא עבודת המוחין, ואפילו העבודה דרעותא דלבא גם שם יש נגיעה עכ"פ לשכל, שההתעוררות בא ע"י עבודת המוחין בעיון השכל שגורם התעוררות הלב, וכנ"ל שגם ברצון ישנו שכל, וכמו"כ נמצא ברצון מדות ששרשם בלב, וידוע דמות שליט על הלב, ואפילו על פנימיות הלב הוא שולט ג"כ כידוע, וכללי' עבודה זו היא בסדר והדרגה. משא"כ הנה"ב אין עבודתו בסדר והדרגה כלל, שהרי אין עיקר עבודתו בשכל להתבונן בטוב דקרבת אלקים, רק שכללית עבודתו הוא נגד המנגד, ולכן עבודתו הוא שלא בסדר והדרגה כלל, וע"י מה שהנה"א מתלבש בהנה"ב הנה ע"יז פועל העלי' בהנה"א. שעז"ב יונתי בהגוי הסלע בסתר המדריגה דזה קאי על התלבשות נה"א בנה"ב, וע"י התלבשות זאת בא לסולם דנה"ב, דיש ב' מיני סולמות, סולם דנה"א הוא כמ"ש והנה סולם מוצב ארצה כו', והעלי' הוא בסדר והדרגה שעולה מדרגא לדרגא, ובעמדו בדרגא התחתונה גלוי לפניו הדרגא הב' שאלו עולה, ובעליתו בדרגא היא יודע ורואה את הדרגא שע"י נתעלה ובה לזה. וסולם דנה"ב הוא העלי' שלא בסדר והדרגה כלל, וכמו א' העומד בבקעה ופתאום הוא בהר שהוא עלי' שלא בסדר והדרגה כלל, והוא דוגמת העלי' דנה"ב שהוא בשעתא חדא ממש, וע"י התלבשות הנה"א בהנה"ב ע"י* פועל הנה"ב העלי' בהנה"א שלא בסדר והדרגה כו', וכ"ז הוא המרכבה דחיות הקודש.

אך מה שאבות הן המרכבה הוא מדרי' נעלה וגבוה יותר, בחי' מרכבתא עילאה דחיון עילאין בחי' חג"ת דאצי' והם המעלים או"א, והוא ע"י תוקף הרצוא

וכאשר: כ"ה בגוכתי"ק, ואוצ"ל: וכאשר עומדים.

שחיות הקדש: כ"ה בגוכתי"ק, ואוצ"ל: שחיות הקודש ממשיכים.

ע"י: כ"ה בגוכתי"ק, ואוצ"ל: ע"יז.

כלל, וכמאמר לית שמאלא בהאי עתיקא שאין שם חו"ג, ועלי' נאמר אתה הוא ולא בחושבן שאין שם בחי' ספירות ולכן אין שם בחי' השנויים כלל, וכמו שהוא עצמותו כן הוא (בל"א, נאָר ויא ער איז בעצמותו אַזוי' איז ער בלי שום שינוי כלל).

וְזָהוּ מה שחיות המרכבה ממשיכים, שהם פועלים המשכת האור מבחי' כי לא אדם הוא באדם, והו"ע המשכת שם מ"ה מלגאו עצם מדרי' ש' מ"ה, דאדם הוא בגימ' מ"ה שפי' הארה, ובהמה ב"ה שהוא מדרי' מ"ה בעצם, ולכן בכח חיות הקדש להמשיך בחי' מ"ה בעצם שהוא עצמות א"ס ב"ה להיות נמשך ומאיר במדות דאצי', ולהיות שבמדרי' האור הנמשך אין שום מציאות ספירות כלל, ולכן עי"ז נעשה ביטול בהמדות ממש שמתכללים יחד. אמנם מדרי' התכללות זאת הוא באופן אחר לגמרי מענין התכללות המדות זב"ז, שחסד נותן מקום למדת הגבורה וכן הגבורה נותן מקום למדת החסד שנת"ל. וביאור דבר זה הנה בהמתקת הגבורה יש ב' אופנים, הא' המתקת הגבורה בריבוי החסדים, וכמו עד"מ המתקת מים מרים ע"י מים מתוקים שזה אינו בחי' ביטול מים המרים לגמרי, שהרי ישנם מים המרים במציאות רק שמתבטלים ברוב היינו בס' או במאתיים או באלף כו', והבי' הוא מדרי' ההמתקה בגוף הדבר, שגוף הדבר מתבטל לגמרי ונעשה טוב, וכמ"ש וירחו ה' עץ וימתקו המים, הרי לא היה שם תערובות מים מתוקים שנא' שפעל בו הביטול ברוב כמו במדרי' הא' הנ"ל, כ"א שמתיקות המים נהי' ע"י העץ שהרהו ה', וידוע שהוא עץ החיים, ופעל הביטול בהמים ג"כ, עד שנתבטלו ונהיו למים מתוקים (ויש למצוא דוגמא לזה מעשרה הרוגי מל' שיש סברא שלא הרגישו כאב כלל ושום צער. הנחה. וי"ל שטעם א' להמתקת המים ע"י עה"ח ומה שעה"מ לא הרגישו צער. הכותב). ועפי"ז יובן ההפרש בין התכללות המדות שיש בתמידות באצי' כו' דשם הוא ההתכללות כנ"ל חו"ג, שחסד נותן מקום כו' וכן הגבורה כו' והוא רק חלישות המדות שנת"ל, אבל עצם המדות אינם מתבטלים ורק מפני החלישות הוא שמתכללים. אבל מדרי' ההתכללות שפועל ההמשכה דבחי' מ"ה בעצם מדרי' כי לא אדם הוא ע"י החיות במדות דאצי' שאז הוא שהמדות מתבטלים לגמרי, וממילא ההתכללות הוא שמתבטלים בעצם מפני הגילוי דעצמות א"ס ב"ה שמתגלה עליהם, שהו"ע מ"ש באור פני מלך חיים שהפי' הוא דאור פני מלך גופא הוא הוא מדרי' החיים והחסד (אָט דאָס איז חיים ממש), ולא מה שהוא (בחי' עצמות א"ס ב"ה) מתלבש במדה חסד כו', דהרי בהמשכת האור הזה אינו שייך מדה וספי' כלל, ולהיות שהתגלות הוא מאור פני מלך חיים אז ממילא מתבטלים המדות לגמרי, והחסד אינו חסד והגבורה אינו גבורה כלל, והם בתכלית הביטול וההתכללות וע"ז מפני עוצם ביטולם להמשכה והגילוי שנמשך להם מבחי' כי לא אדם הוא מ"ה בעצם, ע"כ הם מתכללים וע"ז מפני רוב הביטול להגילוי אור דעצמות אוא"ס ב"ה. והוא ע"ד מ"ש המשל ופחד עמו עושה שלום במרומיו, ודרשו מיכאל שר של מים וגבריאֵל שר של אש ואינם מכבים זא"ז שהוא מפני הגילוי אוא"ס שמאיר בהם פועלת בהם הביטול לגמרי. וכמו עד"מ שני שרים

נמשך גם הארת הקו להאיר באצי', הנה כל המדרי' האלו הם בבחי' רו"ש. ולהבין ענין הרצוא שנמצא באורות דאצי', הנה ידוע דמהתעבות האור נעשה הכלי, פי' מהעביות היינו בחי' האחרונה שבהאור מזה הוא שנעשה הכלי, והגם שהכלים יש להם שרש מיוחד (ולפעמים מתבאר דשרש הכלים הוא גבוה הרבה מהאור, ועכ"פ איך שיהי' הנה הכלי' יש להם שרש מיוחד), ומ"מ להיות התהוות הכלי בפועל הוא ע"י האור דוקא, וכמו אותיות השכל הנה בעת שמתגלה השכל הרי מיד מתגלים אותיות השייכים לשכל זה, שהם כלי שכל זה בפרט, והראי' שבהמציאו את השכל אינו צריך לחפש אחר אותיות כדי להלביש בהם את השכל, והוא להיות שהאותיות הם כלולים בהשכל ולכן מיד שמתגלה השכל ממילא מתגלים האותיות שמכילים את השכל בתוכם ממש. וכמו"כ יובן באו"כ דכח ושרש הכלי ישנו בהאור וזהו שמהתעבות האור נעשה הכלי, דכאשר האור מסתלק נשאר ממנו רק רושם, וכאשר האור מתרחק אז מרשימה זאת נעשה כלי, ולפ"ע ריחוק האור מן הרשימה לפ"ע זה הוא התהוות הכלי כן מבאר בע"ח.

וְבִיאור הענין דהנה כל מציאות הוא דוקא שנתהווה מסילוק האור, דבגילוי אור א"א להתהוות בחי' מציאות, והכלים הם בחי' מציאות, והגם שהכלים הם אלקות אמנם הוא כמו שמהאלקות הוא שנעשה בחי' מציאות (אָט ויא פון אלקות וערש א מציאות), והוא כמו הנשמות שהם אלקות ומ"מ הם בבחי' מציאות, רק שהכלים הם במדרי' גבוה יותר מהנשמות, ולכן התהוותם הוא מהתעבות האור דוקא היינו מסילוק והעדר האור כו'. ויובן זה ע"ד מה שמקשה המק"מ מדוע בדרום אין ישוב ועיקר הישוב הוא בצפון, וכן בסידור הכלים בביהמ"ק ה' שולחן בצפון, דהשפעת המזון הוא מצפון דוקא וכמ"ש מצפון זהב יאתה, ולכא' הרי דרום הוא חסד וצפון הוא גבורה, ולפ"ז ה' צ"ל עיקר הישוב בדרום. ותירץ שם דלהיות דרום ימין הארץ שהוא ימין המקבל, וידוע דימין מקרבת שהיא למעלה משמאל, וכן במרכבה הרי פני אר"י אל הימין ופני שור מהשמאל, ודרום שהוא ימין הארץ היינו מה שהמקבל מקרב א"ע אל המשפיע, ואידי דטריד למבלע לא פליט, ולכן אין שם ישוב, דכללי' ענין הישוב הוא בחי' התפשטות דוקא. והמשל בזה שר כשעומד לפני המלך אינו שייך שיהי' בחי' מושל ושולט להיותו בטל במציאות, רק כאשר מתרחק מן המלך ובא אל מדינתו אז הוא שם מושל ושולט ואז הוא בבחי' מציאות, וכמו באור הלבנה הוא דוקא כאשר מתרחקת מן השמש אז היא מאירה, משא"כ בעת קירובה אל השמש אינה מאירה כלל להיותה בתכלית הביטול, והנה כ"ז הוא בימין המקבל כו'. וכמו"כ יובן דבימין המשפיע היינו כשמאיר גילוי אור הוא ג"כ באופן כזה שאז אינו שום מציאות כלל, וכמו שהי' בתחלת ההתהוות שהי' האור ממלא מקום כל המציאות ולא הי' שום מציאות, ואח"כ בכדי שיהי' עולמות ה' הצמצום שהוא סילוק האור, ומשום זה הוא שנתהווה הרשימה שהיא מקור לכלים ע"י האותיות שבהרשימה, והנה אותיות אלו שברשימה מתחלה היו כלולים בהאור, ולהיות שהאור ה' ממלא מקום החלל לא הי'

מקום לעמידת העולמות, ולא נתגלו עדיין גם שרש הכלים, אך ע"י הצמצום שהוא סילוק האור מזה נתגלה שרש הכלים. אך זהו רק שרש הכלים בלבד, ובכדי שיהי' התהוות הכלי בפועל הוא מהתעבות האור שהו"ע סילוק האור ולפ"ע הסילוק כן הוא ההתהוות כו' וכנ"ל. וכמו"כ הוא בחיות הכלי גם לאחר שנתהווה הנה התלבשות האור בה הוא ברו"ש שהוא התפשטות והסתלקות, וזהו מפני ריחוק האור מהכלי א"א להיות ההתלבשות כ"א באופן כזה דוקא, והוא מצד האור דאור אינו יכול להתלבש בהתפשטות לבד, וגם מצד הכלי שאינה יכולה לקבל את האור אם הי' בבחי' התפשטות לבד. וכמו"כ בנפש הנה מצד ריחוק הנפש מהגוף דהנפש הוא רוחני והגוף הוא גשמי לכן מצד הנפש אינה יכולה להתלבש בבחי' התפשטות לבד, וגם הגוף אינו יכול לקבל כ"א דוקא בבחי' התפשטות והסתלקות שהוא תנועת הנפש אנה ואנה. וכמו"כ למעלה הנה עיקר התגלות האור הוא בדרך רו"ש, וכמ"ש קול דודי דופק, קול הוא המשכת אוא"ס ב"ה מרכ"ד עד סוכ"ד, והוא דופק הפי' שהמשכה זאת היא בדרך דפיקה בחי' רו"ש, וכמ"ש על גווליו ירחף, וכתי' ורוח אלקים מרחפת על פני המים בחי' נוגע ואינו נוגע, ומאחר שהאור המהווה את הכלי הוא בבחי' רו"ש לכן גם הכלי היא ברו"ש שכל פעולה לפי אופן הפועל וגם מפני סילוק האור, לכן נמצא בהכלי בחי' רצוא ותשוקה לעלות למעלה. ועפ"י יובן שעיקר הרצוא הוא בהמדות דוקא ששם עיקר ענין הכלים ולכן נק' הכלים גרמוהי כו'.

אך עדיין צ"ל מהיכן נמצא בהם תוקף הרצוא עד שע"ז הם מעלים או"א, וגם מה שייך העלי' באצ"י גופא כו' וכנ"ל. אך צלה"ק ולהבין בתוס' ביאור ענין מ"ש והחיות נושאות את הכסא שהם המגביהים ומעלים את הכסא ומדרי' אדם שעל הכסא, וצ"ל מהו"ע אדם למעלה. והנה אדם הוא כלול מג' קוין שהם יד ימין ויד שמאל והגוף באמצע, וגם במקום משכן המוחין בראש הם ג"כ בסדר כזה מוח החכ' מימין מוח הבינה מהשמאל ומוח הדעת באמצע, וגם בפנימיות הכחות הנה חכ' הוא יסוד המים ובינה הוא יסוד האש ודעת הוא יסוד האוירי באמצע, וכמו"כ במדות חו"ג הם אש ומים ותפארת הוא רחמים שהוא כולל חו"ג, וכן במוחין גופא יש בחי' ההתכללות כמו הבן בחכ' וחכם בבינה, דהגם שחכ' היא בחי' נקודה מ"מ יש בה כח הבינה שהוא התפשטות באו"ר שהוא הבנת השכל כו', וגם הבינה הגם שהיא בבחי' התפשטות או"ר מ"מ יש בה כח החכ' ג"כ שהיא נקודת התמצית שעלי' הוא שסובב והולך האו"ר וההתפשטות דבינה, וכן במדות נמצא ג"כ בחי' ההתכללות, והוא מה שהחסד כלול מהגבורה וגבורה כלולה מחסד וכן בכלום כו', ובכלל הם ג' שכלי' וז' מדות שהם באים בבחי' ההתחלקות רבות, שנמצא מעלה בזה מה שאין נמצא במדה השני' כו'. וכמו עד"מ בבעלי חיים, הנה כאו"א יש לו מדה בפ"ע, וכמו הנשר יש בו מדת הרחמנות ואין בו מדת האכזריות כלל, והעורב יש בו מדת האכזריות ואין בו מדת הרחמנות כלל, וגם יש להם שינוי פעולות לפי אופן שינוי המין כו', וכל הבע"ח יש להם פעל א' או ב' פעליים, אבל האדם יש לו פעלים רבים משתנים וגם

חסר, פי' שעיקר השמחה בהיסורי' הוא שמקבלו בדרך עונש על חסרוני נפשו, וממילא אז השמחה שפעל ההודככות ויגיע מזה למדרי' ומעלה בקדושה, משא"כ בזה שהוא שלם בעצמו, ואינו יכול לפעול בעצמו לפשוט צורתו, היינו שאינו פועל בעצמו להעמיד א"ע במצב כזה, לחפש אחרי חסרונות מאחר שהוא שלם בעצמו, ואינו יכול לפעול בעצמו הסכם שיש בו חסרונות, ובפרט שהוא יחפש אחריהם (ער קאן דאס באייזיך ניט פועל זאיין דיא מחשבה אז עס קען זאיין אין עם חסרונות, און שטעלין זיך אין אזא מצב ואס ער זאל דארפין זוכין אייגענע חסרונות, ער גיט אייף דערוף קיין אָרט ניט, ואיילע ער קען ניט אויס טאָן זיך פון זאיין ציור און אוועק לייגן דעם איך אָנזאָאייט, ואָרעם ער איז דאָך ער), ואינו נותן מקום ע"ז כלל, ומאחר שאינו חושב חסרונו, ממילא אינו מוצא שום טעם על היסורים כלל, ומובן שאין יכול להיות אח"כ השמחה כלל, נמצא שבוה יש התכללות אהבה ושנאה, היינו אהבת עצמו ושנאת עצמו, רק שהאהבה גופא גורמת השנאה. ובדוגמא כזו יובן למעלה בע' התכללות המדות למעלה.

ועוד יבואר עפ"י מ"ש וגם נצח ישראל לא ישקר ולא ינחם כי לא אדם הוא להנחם, משמע אשר בבחי' לא אדם או לא ינחם, כי מדרי' להנחם שייך לאדם דוקא. והענין דהנה בחי' אדם הוא מדרי' הקוין (כנ"ל) והם ב' קוין חו"ג, ולכן שייך בהם שינויים ממדה למדה מחסד לגבורה, ומכ"ש במדות שע"פ השכל שהשכל מחייב המדה דלפעמים השכל מחייב את המדה שתהי' באופן כזה ולפעמים מחייב שיהי' באופן אחר, וגם לפעמים הנה שכל אחד יחייב דבר והיפוכו, וכמו במבול דמתחלה כתי' אמחה כו' וכל יצר מח' לבו רק רע כו' וזה אשר גרם המבול, ואח"כ כתי' לא אוסיף כו' כי יצר לב האדם כו'. וכן גם בע' המוחין יש שינויים, דידוע שגם במוחין נמצא מדרי' המדות, דבמדרי' בינה ודאי שיש מדות ואפי' התפעלות המדות ג"כ נמצא, אלא גם במדרי' החכ' נמצא ע' המדות, והוא מה ששכל מטה כלפי חסד ולפעמים מטה כלפי גבורה. דזהו ההפרש שבין ב"ש וב"ה, דב"ש הנה שרש נשמתם הוא מהגבורה ולכן שכלם נוטה להחמיר ולאסור, וב"ה דשרש נשמתם הוא מחסד הנטי' בשכלם הם כלפי חסד דוקא, ולפעמים הרי מצינו אומרם זה מקולי ב"ש ומחומרי ב"ה, מובן מזה שגם בע' המוחין שייך שינויים. וגם ברצון נופל השינוי דברצון נמצא מדות ג"כ, רק שהוא מדרי' המדות שברצון וברצון נמצא שכל ג"כ, והגם שאין טעם לרצון היינו טעם גלוי אבל טעם כמוס ישנו להרצון, וכידוע מהתשובה שתוק כך עלה במחשבה, שאינו ע' העקשות ח"ו, כ"א שישנו טעם כמוס לרצון זה. וכמו"כ יובן למעלה דבבחי' אדם היינו ציור ב' קוין נופל ע' השינוי וכן בכל המדרי' שיש שם ב' קוין נופל ע' השינוי עד שגם בכתר נופל ע' השינוי. אמנם כ"ז הוא רק בחיצוניות הכתר שהוא מה שא"ס מלאו וכ"ע מלבר דגם שם נמצא מדות היינו הקוין ולכן גם בו שייך ענין השינויים, אבל בפנימיות הכתר מדרי' כי לא אדם הוא להנחם שאינו שייך שם שינויים ממדה למדה מאחר שאין שם בחי' קוין ומדות

מגביל אותה שלא תהי' בבחי' התפשטות כ"כ, דהגם שטבעו מתעורר לזה לאהוב, היינו להתקרב אל הדבר, ומ"מ יש לזה גבול עד כמה תהי' האהבה, וזהו מה שמגביל דבר טבעי, ולפעמים הנה מוצא איזה פרט בהדבר ההוא, אשר הפרט הזה עפ"י הנהגת השכל צריכים להתרחק ממנו ולשנוא את הדבר ההוא, וממילא אין האהבה בבחי' תוקף והתפשטות. וגם הולדת המדה הוא לפי אופן פעולת השכל עליי, ולפי ערך העמקת הדעת שיש בהדבר אם ביותר או במיעוט כן הוא הולדת המדות, עד שלפעמים הנה גם כשאינו מתבונן מתחלה כלל, ורואה את הדבר ואין לו אל"י שום רצון ותאוה כלל, וגם בדבר המוטבע ההתבוננות פועל, היינו בדבר שהוא ירא ממנה ושונא אותה, והנה אם לא יחשוב ויהרהר בזה לא יהי' המדה כלל. שבוה הוא שיתורץ קושיית הרמב"ם על מ"ש אל ירך לבבכם, דלכאו' איך שייך ציווי ע"ז, והתירוצ' הוא שהציווי הוא על מניעת ההרהור והמחשבה בזה, וכן ערך המדה וההתפעלות אל הדבר האהוב והשנוא הוא לפי ההתבוננות שבמוח ובשכל, דכל מה שהוא מתבונן באיכות וכמות הדבר, ומפרט כל פרט לפרטים שנמצא בו לפ"ע זה הוא המדה וההתפעלות.

אמנם כ"ז הוא רק ענין חלישות המדה והתכללותה שלא יהיו בתוקף כ"כ, אבל

על עצם כח המדה אין השכל פועל בה כלום והיא נשאת בתוקפה וחוקה, דהרי גם הזקן שתש כחו והמדות אינם בהתפשטות כלל, מ"מ הרי עצם הכחות יש בו, וגם בתוקף יותר מפני הרגילות שמחזק את הטבע, והשכל פועל רק על התפשטות המדה. וכמו"כ יובן למעלה דענין התכללות המדות שבתיקון הוא רק ענין החלישות ולא בחי' ביטול עצם המדה, דעצם המדות הגם שהם מתכללים יחד מ"מ הרי הם במציאותם, והתכללותם הוא מפני החלישות והיינו התכללות הנ"ל שבהסד נמצא גם גבורה וכן בגבורה מה שכ"א נותן מקום לזולתו, והוא מפני החלישות הגורם ההתכללות. ויובן זה בדוגמא מאלו השמחין ביסורי' שומעי' חרפתם ואינם משיבים, דאין הפי' שאין מרגישי' כלל היסורי' והצער ושנא' אדרבא שזה שמחה להם, אלא שמרגישים הצער ומיצר להם עד מאד, ומקבל הרבה יסורי' ועגמ"נ מזה, ומ"מ הוא שמח להיות שהשמחה באה מפני שמחשב ומעיין בחסרוני' עצמו (ער זוכט אופ טיף אייגענע חסרונות) ומוצא מקום שמפני זה ראוי הוא לעונש, וע"כ השמחה הוא מאשר נטהר מסוג ופגם חסרוני הנפש, וביתרון יגדל שמחתו, בזכרו את היתרון במעלת ההשגה באלקות אשר יגיע לו מזה היינו ע"י היסורי' והעונש כו', והוא הפועל עליו להיות גם שמח ביסורי'. אמנם כ"ז הוא דוקא כאשר מחשב חסרוני עצמו וחפץ בתיקונם, ומיצר מאד עליהם, פי' על אשר נמצא בו חסרונות, ואז דוקא הוא השמחה כו', אבל כשאינו חושב חסרוני עצמו, ואינו נותן לבו ע"ז כלל לחפש אחרי חסרוני עצמו, הנה אז היסורים הם בתוקף אצלו, ומיצר לו מאד (עס מאכט עם שטארק ניט גוט, און זייער איינג, ער פילט זיי' זייער שטארק), והגם שיתבונן היטיב הטוב אשר יגיע לו מזה, כי יסורי' ממרקים ומזככים את הגוף, ופועלים הזדככות החומר, ומ"מ לאחר כל אריכות ההתבוננות לא יגיע לו מזה שום תועלת להיות שמח, באשר העיקר

הוא כלול מדצ"ח דגוף האדם הוא בחי' דומם, ואינו כמו אצל הבע"ח דהגוף שלהם הוא בבחי' צומח להיות שנפשם הוא בערך גופם שהרי נבראו כאחד, אבל האדם תחלה נבראה גופו כמ"ש ויצר הוי' אלקים את האדם עפר מן האדמה, וכמ"ש גלמי ראו עיניך שעה ראשונה צבר עפרו, והשערות שבו הוא צומח, ובכללותו היינו בשיתוף כל האברים והכחות הפרטי' המחיים הוא בחי' חי כמו שאר הבע"ח, וגם היתרון שלו הוא שהוא מדבר. וגם ברוחניות הנה האותיות הם דומם ומדות הם צומח שצומחים מקטנות לגדלות, והנה ענין הצמיחה במדות הוא דוקא במדות שבאדם, דפי' צמיחה במדות הוא כשהם מתנהגים עפ"י השכל, ובכלל האדם מדותיו מתנהגים עפ"י השכל ושכל הוא מדרי' חי, ומדרי' מדבר הוא מה שלמעלה מן השכל, ונמצא דענין אדם הוא מה שכלול מריבוי כחות ופרטי' והם בהתכללות וע"ז וכנ"ל. ועד"ז יובן גם באדם שעל הכסא, דהנה אדם גי' מ"ה ושם מ"ה ידוע שהוא במילוי אלפינ, וציוור הא' הוא ב' יודי"ן וקו באלכסון באמצע (ולפעמים הנה ציוור אות א' באופן אחר), וכאשר האות א' בתמונה זאת אז ענינו דהב' יודי"ן הוא חו"ג והקו המחברם הוא תפארת שכולל חו"ג כו', ובחב"ד (היינו מוחין בכלל) הנה הב' יודי"ן חו"ב וקו המחברם הוא בחי' דעת שמחבר חו"ב. ובכלל ידוע שיש ג' קוין חח"ן מימין בג"ה משמאל דת"י באמצע, ויש בהם ההתכללות היינו בכל קו גופא שמתכללים וע"ז חסד כלולה מהגבורה וגבורה כלולה מהחסד כו', וכן נמצא ההתכללות דקו א' עם זולתו, וכמו קו הימין מתכלל בו קו השמאל, ומקו הימין נמצא גם בהשמאל כו', וזהו מעלת האדם שהוא מריבוי פרטים רק שהם באים בהתכללות גמורה זמ"ז כו'.

אך צ"ל האיך נמצא שם ריבוי פרטים שכל ריבוי הוא מציאות והלא מ"ה הוא בחי'

ביטול במציאות, ועוד דלפמשי"נ הרי עיקר האדם הוא הכולל הפרטים וכל ריבוי הוא מציאות, ואדם בגימט' מ"ה דוקא ואיך כו'. אך הנה בפ"י תי' מה יש ב' פי' הא' שהוא בלי מציאות וכלי מהות, וכמ"ש מה פשפשת מה מצאת שהוא בלי מהות ושום מציאות כלל, והב' הוא שהוא איזה מציאות רק מציאות ביטול, כמ"ש ונחנו מה שאין הפי' שהם בלי מציאות כלל רק שהם בחי' מציאות שבטל. וזהו ההפרש שבין עצמות א"ס לאצי', דבעצמות א"ס לא יש מציאות כלל, ועז"ב אנת הוא חד ולא בחושבן, חד הוא אחדות פשוטה שאין שם בחי' מציאות ספירות כלל, ואפי' בבחי' מציאות שאינה ניכרת. דהגם דבהאור הרי יש שם ספירות ובהכרח לאמר דגם בעצמות יש מציאות ספירות, וא"א לשלול ולאמר שאין שם ספירות כלל, הנה באמת נמצא שם ספירות ואופן היותם שם הוא שאינם שום מציאות כלל (עס איז פאראן ספירות נאָר זייער אופן זאיין איז אַז זיינען ניט קיין שום מציאות), ואפילו בבחי' מציאות בלתי ניכרת גם אינם. דזהו ההפרש בין יחיד לאחד דאחד הוא התאחדות הפרטים והרי ישנם שם פרטים, והגם שהם בבחי' ההתאחדות ממש היינו לא שהם בפרטים נבדלים ורק התאחדותם הוא מה שמתכללים יחד, כ"א שהם בבחי' ההתאחדות האמיתי, מ"מ הרי יש שם פרטים. אמנם בחי' יחיד הוא שהוא מיוחד בעצם (איינציג) בלי פרטים

וביאור הענין הנה אמרוז"ל לעולם יהא אדם רך כקנה, ואל יהא קשה כארוז, והנה במאמר זה מבאר ע' מדות דתהו ומדות דתיקון, מדות דתהו הוא קשה כארוז שהם אורות תקיפין, שהחסד אינו נותן מקום לגבורה והוא רק חסד בלי שום נטי' כלל, וזהו מה שאורות דתהו הם בבחי' יש, ומפני זה אינו יכול להתכלל עם ספירה זולתית ואדרבה היא מנגדת לה לגמרי, עד שזה הוא שהי' סיבת השבירה בתהו שנפלו עד שנתהוה מזה רע גמור. והוא כמו האדם שהוא בעל מדות תקיפין אינו יכול לסבול את זולתו כלל אם רק הוא מנגד למדותיו, ומתרגז ומתכעס עליו, דבאמת הנה זה עצמו הוא רע, דכעס ידוע שהוא רע גמור, וכמארוז"ל כל הכועס כו', ולא זו בלבד אלא שפועל גם פעולת הרע לנקום נקם ולהתיר דמו ממש ר"ל, והוא מפני שהוא יש ומציאות ולכן הוא יקר בעיני עצמו מאד, ומאחר שזולתו מנגד לרצונו הלא הותר דמו ממש ר"ל. והנה למעלה בתהו הוא קדושה רק שנפל בשבחה"כ ולמטה עי"ז מתהוה מזה רע גמור. אך מדות דתיקון הוא רך כקנה שיש לו נטי' אנה ואנה, וכמו עד"מ מדת החסד הנה גם בתחלת המשכתו יש לו נטי' שאינו רק חסד, ועוד זאת שיש בה התכללות מגבורה ג"כ והו"ע גבורה שבחסד, וכן הגבורה אינה מדרי' הגבורה לבד רק שיש בה ההתכללות מחד ג"כ, ומפני זה יכולים החו"ג בעצמן להתכלל יחד, דמאחר שיש בחסד בחי' גבורה הגם שמדרי' הגבורה כמו שהיא כלולה בחסד אינה בחי' ומדרי' גבורה ממש שהרי היא כלולה בחסד, והרי כללותה הוא בחי' חסד, וכמו"כ בחסד שבגבורה כו', ומ"מ בכל מדה יש מקום גם למדה הפכי' כו', שבמדרי' החסד יש נטי' וסברא על מדת הגבורה ובגבורה יש נטי' וסברא ליתן מקום למדרי' החסד, וכן בכולם שהם מתכללים זע"ז. ולהיות שהם כ"כ מתכללים זע"ז עד שלפעמים יכולים לפעול פעולה אחת, וכמו שידוע מענין הרעבון שהי' בימי דוד דכתיב על שאול ועל בית הדמים, ודרשו על שאול שלא נספד כהלכה ועל בית הדמים על שהרג נוב עיר הכהנים, הרי שבשעה שמוזכר סרחונו של שאול באותו שעה גופא תובע עלבונו שלא נספד כהלכה, וכן בבית המקדש שהי' גילוי אלקות, ונק' שמחת לבו וכמ"ש צאינה כו' ביום שמחת לבו, ודרשו ביום שמחת לבו זה בנין ביהמ"ק, הרי שבנין ביהמ"ק הוא שמחת לבו, ומ"מ מצינו שנא' על אפי ועל חמתי כו'.

ובכלל הוא ההפרש שבין מדות שכלי' למדות טבעיים, מדות טבעיים הם בלתי שום התכללות זע"ז, וכמו שאנו רואי' בקטן דמפני שהוא מתנהג במדות טבעיים לכן הוא מתכעס על המנגד, וכמו"כ בכל אדם המתנהג במדותיו הטבעי' הוא תמיד ככעס ורוגז, ואינו יכול לסבול מי שהוא מנגד רצונו כלל. משא"כ במדות שכליים שיש בהם מדרי' ההתכללות והשכל הוא המגביל את המדה שלא תהי' בתוקף ושתוכל להתכלל עם זולתה, והשכל הוא שפועל גם במדות טבעי'. וכנראה במוחש דמי שיש לו בטבע אהבה ותאוה לאיזה*, ומ"מ כאשר מתנהג עפ"י השכל אז השכל

כלל, והספירות הנמצאים בהעצמות הוא כנ"ל. ובהאור נמצא בחי' ע"ס הגנוזות שהם בבחי' מציאות עכ"פ, רק שאינם בבחי' מציאות ספירות הגלויות, רק הם גנוזות בבחי' מציאות בלתי ניכרת, אבל עכ"פ הם בבחי' מציאות. וכמו עד"מ בנפש הנה הכחות הכלולים בנפש בהכרח שאינם שם בבחי' מציאות ממש, דהרי הם כלולים יחד, ואם היו בבחי' מציאות ממש, איך אפשר שיתכללו זע"ז שהרי הם כחות עצמים, ע"כ בהכרח לאמר שעומדים שם במציאות בלתי ניכרת, מ"מ הרי הם כחות מובדלים זמ"ז. משא"כ מה שעצם הנפש נושא וסובל את הכחות שלו בהכרח שאינם בבחי' מציאות כלל, שהרי עצם הנפש הוא הנפש כמו שהוא פשוט מכל ציור ותמונת כח ממש, ושם הוא מה שנושא וסובל את הכחות, ע"כ בהכרח שאינם שום מציאות, ואם הי' איזה מציאות בהכחות, ה"ה נוסף על העצם שהוא פשוט באמת, אלא מוכרח לאמר ששם אינם בחי' מציאות כלל רק עצם אחד כו', וכמו"כ יובן למעלה דע"ס הגנוזות ה"ה בבחי' מציאות עכ"פ רק שהוא מציאות בלתי ניכרת.

ולהבין זה שיהי' ב' הדברים ישנו במציאות רק שהמציאות הוא בלתי ניכרת, יובן עד"מ מצור החלמיש שהוא מוציא אש, והרי אין בו בחי' מציאות אש כלל שהו"ע העלם, שהרי אינו במציאות גלוי, וכאשר נטיב העיון נראה שאינו משל על מדרי' שבעצמות, שהרי בצור החלמיש יש בו כח החום, מובן ממנו שישנו מציאות רק שהמציאות היא בלתי ניכרת, ויצדק יותר המשל מכחות הנפש כמו שהם כלולים בעצם הנפש שהם אינם שום מציאות כלל, אפילו מציאות שאינה ניכרת ג"כ, וכ"ז הוא בעצמות, אבל במדרי' האורות דאצי' שם יש ספירות והם בבחי' מציאות רק שהם בהתכללות ואינם בחי' ענפין מתפרדין כלל, והוא מפני הביטול שבהם משם מ"ה שהוא הארת אוא"ס שבחכ', וזהו אדם מל' אדמה לעליון שהוא א"ס ב"ה, מ"מ הוא בחי' אדמה מדרי' דמיון לבד, דהרי בעצמות אין שום מציאות כלל, משא"כ בספירות דאצי' דיש מציאות אלא שהוא בבחי' ביטול והתכללות, וזהו שנעשה ע"י חיות המרכבה, שנאמר בהם ופניהם פני אדם דלבד מה שיש בכאו"א מהד' פנים בחי' פרצוף אדם, הנה בכללותם הם פני אדם היינו שכל מגמתם ותשוקתם הוא שיהי' בבחי' אדם, היינו שיהי' בחי' ההתכללות בהספירות ולא יהיו בבחי' ענפין מתפרדין, וצ"ל שזהו מפני מעלת התיקון, דכללי' ענין התיקון ומדריגתו הוא שיהי' במדרי' ההתכללות (וכמבואר בד"ה* ויצו אותם כו' וישלח ש"ז) זע"ז, ולכן פועלי' חיות"ק את ההתכללות, אמנם בהכרח לאמר דהחיות ממש שיש בהם מעצמות אוא"ס ב"ה להיות מאיר בהמדות, ועי"ז פועל הביטול ממש שיהי' בבחי' ביטול במציאות, והיינו שע"י שפועלים החיות הק' ההמשכה מבחי' לא אדם באדם עי"ז נעשה הביטול בהמדות, דכללית מדרי' אדם הוא להיות בבחי' ביטול והתכללות.

לאיזה: כ"ה בגוכתי"ק, ואוצ"ל: לאיזה דבר.

בד"ה..ש"ז: נדפס בקונטרס בפ"ע - ברוקלין, תשס"ג.